

Ideeën en tips voor de Dag van de Trage Weg

Hoe als heemkring je activiteit invullen op 17 en 18 oktober 2015?

Op de Dag van de Trage Weg ijveren in heel België mensen voor het behoud en een beter beheer van trage wegen. Het is belangrijk om dit uniek patrimonium te beschermen. Veel van deze wegen zijn eeuwenoude verbindingen. Ze zijn de dragers van de lokale geschiedenis, vertellen een verhaal of legende. Help trage wegen te beschermen en organiseer op 17 of 18 oktober een activiteit op of rond trage wegen.

Trage Wegen?

Elk pad dat voornamelijk gebruikt wordt door zachte weggebruikers is een trage weg. Smal of breed, verhard of niet: op trage wegen voelen wandelaars en fietsers, planten en dieren, zich thuis.

Bijna alle trage wegen hebben historische roots. De geschiedenis van sommige veld- of kerkwegels gaat terug tot in de Romeinse tijd – zoals oude Heerbanen! Het zijn relictten die getuigen van oude verbindingen tussen dorpskernen (kerkwegels, holle wegen), van vroegere doorgangen voor landbouwers (karrensporen), van wegen die werden gebruikt om boten voort te slepen (jaag- en dijkpaden op oeverstroken) of van verdwenen trein- en tramverbindingen. Trage wegen vertellen heel wat over de eigenheid van een dorp of een streek. Ze zijn vaak levend erfgoed waarover heel wat anekdotes en legendes bestaan. Denk maar aan de smokkel-

molenpaadjes. Kortom, achter ieder pad schuilt een verhaal...

En toch zijn trage wegen bedreigd. Door de aanleg van nieuwe verkavelingen of industrieterreinen, inschakeling in het autowegennet, of wederrechtelijke afsluiting en inname door eigenaars of landbouwers. Gebrekkig onderhoud zorgt ervoor dat wegen in onbruik geraken en daarna verdwijnen. Als de trage wegen verdwijnen, verdwijnen ook hun verhalen.

Om de geschiedenis van een streek te bewaren dienen dus ook deze wegen beschermd te worden en van tijd tot tijd extra aandacht te krijgen. Bijvoorbeeld tijdens de Dag van de Trage Weg.

Hoe vind je een trage weg in je buurt?

In de Atlas der Buurtwegen staan alle voet- en buurtwegen. De atlassen werden opgemaakt in de periode 1842-1845, voor alle toenmalige gemeenten van het Koninkrijk België. Hoewel het een oud document is, is het nog altijd rechtsgeldig. Alle wegen die in de Atlas staan en niet werden gewijzigd of afgeschaft, zijn juridisch bestaand. Ook deze waarvan de bedding privaat is.

Op de kaartenleggers van de Atlas der Buurtwegen, die werden opgemaakt per deelgemeente, kan je kijken of je een bewuste buurtweg terugvindt. De Atlas der Buurtwegen kan je consulteren op je gemeente, via internet of via de wegencommissaris van je provincie.

Het lezen en interpreteren van de Atlas der Buurtwegen is niet altijd even gemakkelijk. Op internet kan je dikwijls de topografische kaart onder de atlas leggen. Hou er echter rekening mee dat er kleine verschuivingen kunnen optreden. Aangelanden en eigenaars opsporen, is een taak die best door de gemeente wordt opgenomen.

Erfgoed op de Dag van de Trage Weg

Trage wegen in de bloemetjes zetten kan op tal van manieren. Organiseer een tocht, terreinwerken, een feest, een beleids- of culturele activiteit, enzovoort. Of verken een stukje lokale geschiedenis op een pittige manier met een spel. Zolang de activiteit gesitueerd is op of langs trage wegen en/of de focus legt op het thema trage wegen is alles mogelijk. Laat je inspireren door deze greep uit de mogelijke activiteitenformats.

Tocht of parcours

Een route verkennen langs trage wegen: het blijft dé klassieker van het campagneweekend. Een wandel-, fiets- of ruitertocht valt vrij vlot te organiseren. Veel lokale organisatoren stippelen speciaal voor de gelegenheid een tocht of parcours uit. Het kan een uitdaging zijn om die uitsluitend langs trage wegen te leiden, zeker in stedelijk gebied. Een gids kan vertellen over de historiek van trage wegen, hun landschappelijke waarde of hun mobiliteitsfunctie. Hoe meer lokale verenigingen of partners je bij de tocht betreft, hoe rijker het verhaal.

Verhalen vertellen op trage wegen is niet alleen informatief, maar kan ook leuk zijn voor jong en oud. Mensen houden van verhalen, vooral als ze goed

verteld zijn. Bereid je dus goed voor. De verhalen laten naspelen door een lokaal theatergezelschap zorgt voor extra inleving. Of als je liever een echte verhalenverteller wilt voor je activiteit, kan je Van Stoel tot Stoel, een netwerk van vertellers, contacteren (info@vanstoeltotstoel.be of 03 222 40 90). Ook op andere manieren kan je je activiteit leuk inkleden en nog aantrekkelijker maken. Het hoeft niet veel te zijn. Een klein extraatje is vaak voldoende om de mensen in je buurt warm te maken voor je activiteit.

- vraag mensen een picknick mee te brengen en zoek een leuk plekje uit voor een gezamenlijke middagpauze
- vraag een gids van Natuurpunt die vertelt over de bijzondere fauna en flora langs de wegen
- vraag toestemming om een privaat bos uitzonderlijk te mogen betreden
- voorzie een lekkernij van de streek voor alle deelnemers
- Het is bijna Halloween! Je kan altijd een griezelige avondwandeling organiseren. Misschien zijn er verhalen over lokale kwelgeesten, monsters, beesten die reizigers op de trage weg belagen? Een laatavondwandeling op trage wegen doet deze verhalen tot leven komen! Wanneer deze wandeling volledig ingekleed wordt met lichten en rekwisieten allerhande, is de inleving des te groter.

Maar hoe stippel je een originele wandeling uit? Als je ze zelf niet allemaal weet liggen, zijn er verschillende manieren om de trage wegen in je buurt te vinden. Ook deze die nog niet zo lang geleden verdwenen zijn.

- Een stafkaart: aan de legende op de kaart zie je of je te maken hebt met een brede weg of een smal pad. Een verharde weg of een graspad.
- Ga na of je gemeente een inventaris heeft van haar trage wegen.

- Spreek de mensen in je buurt aan. Vooral oudere mensen weten vaak nog wegjes liggen die ze vroeger gebruikten.
- Raadpleeg de Atlas der Buurtwegen. Hou er wel rekening mee dat heel wat van deze wegen ondertussen gewone straten geworden zijn of niet meer toegankelijk. Maar misschien is het wel net de bedoeling om langs knelpunten te komen.

Terreinwerken

Door tijdens het weekend van de Trage Weg de handen uit de mouwen te steken, verhogen we duurzaam het comfort, de aantrekkingskracht én het gebruik van onze trage wegen. Werken aan een duidelijk resultaat: het brengt mensen samen en geeft voldoening. Heel wat gemeenten kiezen er voor om samen met bewoners kleine beheers- en onderhoudswerken uit te voeren tijdens het campagneweekend. Overgroeide trage wegen worden dankzij snoei- en maaiwerken opnieuw begaanbaar. Ook aanplantingen in de wegberm of andere verfraaiingswerken zorgen voor een zichtbaar resultaat. Ook een zwerfvuilactie behoort tot de mogelijkheden. En waarom geen naambordjes plaatsen op de Dag van de Trage Weg?

Zo zorgen we ervoor dat trage wegen gezien worden, ook na het actie-weekend. Door wegen een naambordje te geven, is ook duidelijk dat het over een openbare weg gaat. Zo een weg zal ook minder snel verdwijnen. En zo vertelt het bordje het verhaal van de weg verder.

Hoe kies je dan een goede authentieke naam voor je weg? Heel wat trage wegen hebben een naam of hadden die in het verleden. Dikwijls gaat het om een volksnaam. Mensen uit de buurt kennen die wel. Sommige wegen kregen ook al een naam in de Atlas der Buurtwegen. Vind je geen oude naam

terug, dan kan je gewoon het nummer van de voet- of buurtweg op het naambord plaatsen. Of je bedenkt met je organiserende groep zelf een (tijdelijke) naam.

Wil je de naamborden enkel tijdelijk plaatsen als actie voor de Dag van de Trage Weg, maak dan gerust zelf een naambordje. Wil je de naamborden definitief plaatsen, zorg dan voor uniformiteit. Kies voor de gewone straatnaamborden die overal in je gemeente geplaatst worden of kies de tragewegen-naamborden die Trage Wegen vzw liet ontwerpen om trage wegen aan te duiden. Deze naambordjes werden al in een dertigtal Vlaamse gemeente geplaatst. Zo vergroot de erkenning en herkenning van trage wegen.

Bekendmaking en feest

Onze cultuur heeft een rijke traditie van festiviteiten onderweg. Denk maar aan de vele stoeten, parades, processies enzovoort. Op de Dag van de Trage Weg kan je als lokale organisator deze traditie reaktiveren. Trage wegen vormen een prima decor voor folklore en happenings allerhande.

De feestelijke activiteit op het campagneweekend kan ook het sluitstuk zijn van een ruimer tragewegenproject. Wie op het derde weekend van oktober – na soms maanden aandringen – een trage weg kan inhuldigen, toost daar graag op met de buurt. Vraag de burgemeester om het lint door te knippen, doe een dansje, wandel de weg in met de fanfare voorop, versier de nieuwe of vernieuwde weg met linten...

Doorgang voor iedereen!

Daag je stad of gemeente uit met een spandoekactie en richt je pijlen op een essentiële ontbrekende schakel, ontoegankelijk weg of flagrante wantoestand. In de loop van het jaar eis je de openstelling van deze waardevolle en symbolische trage weg door terplekke een spandoek te ontrollen. De boodschap is duidelijk: doorgang voor iedereen! Het lokale bestuur krijgt tot aan de Dag van de Trage Weg tijd om het signaal ter harte te nemen. Indien zij de openstelling niet tijdig kan realiseren, haal je het spandoek opnieuw boven tijdens het campagneweekend.

De focus op één voorbeeldweg ontslaat de gemeente niet van haar wettelijke plicht als wegbeheerder, maar heeft een belangrijke symboolfunctie en kan

de wind in de zeilen brengen. Beschouw het als een eerst dominosteentje dat hopelijk zorgt voor meer en betere trage wegen in jouw stad of gemeente. Je kunt beklemtonen dat je trage weg kansen biedt op het vlak van mobiliteit, verkeersveiligheid, landschapsbeleving, recreatie, groenvoorziening of speel- en ontmoetingsruimte.

Ook de historie van de weg speelt vaak een belangrijke rol. Zo wordt in Tiel Voetweg 124 met afschaffing bedreigd. Deze aloude kerkwegel verbindt het platteland met de Sint-Pieterskerk in het centrum van de stad. Een weg met historische, culturele en toeristische belangen kan niet zomaar verdwijnen. Een bezorgde burger nam daarom het heft in handen. Hij verzamelde een twintigtal mensen voor zijn spandoekactie en kon zijn verhaal kwijt aan de schepen bevoegd voor de trage wegen-politiek!

De Natuurpunt afdeling in Zwevegem vraagt dan weer de heropening van de voetweg 121, ofwel de Lage Gaaiweg. Deze historische trage weg verbindt de vroegere landelijke jongensschool in Ter Klare en de meisjesschool aan de Gaai in de Vinkestraat, een alternatief voor deze verbinding is er niet dus moet men anderhalve kilometer langs gevaarlijke geasfalteerde wegen wandelen.

Ben je gebeten door dit idee? Wil je ook opkomen voor een (gedeeltelijk) afgesloten trage weg in de buurt? Een spandoek en gedetailleerd draaiboek van de actie kan je gratis bekomen bij Trage Wegen vzw.

Culturele activiteit

Over trage wegen valt veel te vertellen. Als lokale organisator kan je op de Dag van de Trage Weg kiezen voor een lezing, vormingsmoment of audiovisuele voorstelling. Creëer een moment om verhalen uit te wisselen, het lokale padenstelsel toe te lichten of verkeerssituaties uit de doeken te doen, al dan niet in combinatie met een terreinbezoek.

Andere activiteiten met een culturele inslag zijn bijvoorbeeld een fotowedstrijd, een tentoonstelling of een artistieke interventie. Op, langs of over trage wegen.

Een erfgoedwandeling langs lokale trage wegen is ook een hele leuke activiteit. Bundel leerrijke, grappige en informatieve anekdotes van de trage wegen in je dorp of stad en vertel ze tijdens de wandeling op specifieke stopplaatsen.

Zo organiseerde Heemkundekring Baarle-Hertog/Nassau vorig jaar een wandeling over de gronden van het voormalige 'Hooghuis'. Deelnemers kregen een uiteenzetting over de negentiende-eeuwse grootschalige heideontginning ten noordwesten van Baarle-Nassau. De tocht ging langs kenmerkende dreven met dubbelzijdige laanbeplanting uit de tijd van de ontginning. Wandelaars konden ook ontdekken hoe een ontbrekende schakel in een oud bedevaartspad in ere werd hersteld.

Doel zelf mee!

Zet zelf ook je schouders onder de Dag van de Trage Weg en organiseer samen met je heemkundige kring en/of gemeente een activiteit in je buurt op 17 of 18 oktober.

Inschrijven kan gratis via www.dagvandetrageweg.be. Wie inschrijft vóór 21 juli kan met zijn activiteit opgenomen in de promotiebrochure, die over heel Vlaanderen verspreid wordt. Alle activiteiten komen ook op deze website. Bovendien krijg je via Trage Wegen vzw affiches en folders om je activiteit te promoten.

Voor meer info kan je terecht bij Trage Wegen vzw via info@dagvandetrageweg.be.

Trage Wegen vzw?

In 1999 verscheen van Paul Maes de toeristische gids 'Langs Trage Wegen', met als annex een oproep om het verdwijnen van binnenweggetjes allerhande een halt toe te roepen. Die tendens, gestart met de opkomst van de auto na de Tweede Wereldoorlog, was niet enkel jammer voor het natuurschoon en bijbehorende recreatieve wandel-, speel-, fiets- en paardrijgenot. Zo'n enkel voor niet-gemotoriseerden toegankelijke doorgang biedt immers ook het puur praktische voordeel van een snelle en veilige verplaatsing.

En kijk, de oproep werd gehoord. Drie jaar later was er de vzw Trage Wegen, opgericht door zo'n dertigtal betrokken organisaties uit Vlaanderen en Brussel actief rond natuur, wandelen, jeugd, heemkunde, fietsen, duurzame mobiliteit ... en intussen uitgegroeid tot een koepel van 45.

Trage Wegen vzw maakte een begrip van de term 'trage weg'. Dat blijven we doen. Met gerichte projecten en door campagnewerk. In onze nieuwsbrief, twaalf keer per jaar. In samenwerking met de vele actievelingen die onze visie op het terrein waarmaken. We kiezen resoluut voor een overlegmodel: werken in alle openheid, met aandacht voor ieders standpunten. Het resultaat na dertien jaar Trage Wegen vzw: het thema trage wegen staat op de kaart.

Gedeelde kennis versterkt

Trage Wegen vzw maakt er een erezaak van om iedereen die technische of juridische vragen heeft te helpen. De Trage-Wegen-Lijn behandelt elk jaar zo'n driehonderd dossiers. Kennis en ervaring zijn de basis voor doordachte beslissingen. Onze standaarddocumenten, voorbeelddossiers en achtergrondinformatie maken het verschil.

Trage Wegen vzw biedt een uitgebreid vormingsprogramma aan. Interactief en op maat van vrijwilligers, gespecialiseerde ambtenaren of beleidsmakers. Praktijkgericht of gefocust op de juridische achtergrond. We gaan langs bij lokale werkgroepen, maar doen even goed ons verhaal op studiedagen voor specialisten.

Winnen met overleg

Lokale besturen doen een beroep op Trage Wegen vzw om hun tragewegenennetwerk aan te pakken. We helpen ze de wegen in kaart te brengen en organiseren buurtoverleg. Want de mening van de gebruikers is de sleutel tot succes om een lokaal netwerk te herstellen. Trage Wegen vzw treedt op als coach en zoekt mee naar win-winsituaties.

Resultaat: een gedragen herstelplan voor de trage wegen. Suggesties weg per weg. Mooie realisaties, met nieuwe verbindingen en groene stapstenen. Vandaag passen meer dan zeventig gemeenten over heel Vlaanderen deze methodiek succesvol toe.

Wegen bewegen

De kracht van Trage Wegen vzw is zijn geëngageerd netwerk. Trage Wegen vzw verenigt 45 verenigingen. Een spreekbuis voor groepen

die vooruit willen met de trage wegen in hun buurt. Recreatie en milieu, letterlijk in beweging. Dat levert soms onverwachte partners op. Waar anders kom je zowel de jeugdbeweging tegen, op stap met de KWB of wandelclub Voetje-voor-voetje?

Elke week organiseren mensen tochten langs trage wegen. Of zoeken ze verlaten veldwegen op. Trage Wegen vzw reikt ze hulpmiddelen aan waardoor hun inspanningen beter doorklinken bij het lokale bestuur.

Een keer per jaar bundelen we alle krachten op de Dag van de Trage Weg. Eind oktober organiseert Trage Wegen vzw samen met Sentiers.be, zijn Waalse tegenhanger, een groot-schalig actieweekend. We snoeien en maaien, knippen lintjes en heffen het glas op nieuwe en herstelde paden.

Waar het op staat

Duizenden mensen vragen om meer en betere trage wegen. Voor die achterban neemt Trage Wegen vzw heldere standpunten in. We focussen op de waarden die trage wegen toevoegen aan onze samenleving.

- We pleiten voor een fijnmazig tragewegen-netwerk.
- We eisen een evenwaardige infrastructuur voor wandelaars en fietsers die de vergelijking doorstaat met de wegen voor Koning Auto.
- We gaan voor aangename steden en woonbuurten, doordrongen van trage wegen.
- We willen open ruimte en het patrimonium op het platteland behouden.

Op weg naar de toekomst

De tijd dat trage wegen symbool stonden voor burenruzies, processen en rechtbanken is voorbij. Trage Wegen vzw staat voor een verhaal van kansen en samenwerking. De toon en de inhoud van de berichtgeving verandert. 'Schoolkinderen zoeken met klasuitstap trage wegen op' of 'Boeren bouwen aan het landschap'. Dat vergroot het draagvlak.

Meer en meer gemeenten zetten de stap: wegjes gaan weer open en worden onderhouden. We beseffen dat niet alle conflicten van de baan zijn. Maar het perspectief zit goed: trage wegen zijn en hebben toekomst.

Sarah Vandenbroucke
Trage wegen vzw